Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Покотинський Максим Анатолійович,** 1991 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2015 році Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста, у 2018 році Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю «Право» та здобув кваліфікацію «професіонал з інтелектуальної власності», працює засновником та керуючим партнером Адвокатського об'єднання "VINCO'S" (м. Київ), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «26» березня 2026 року № 384, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	**Наталії Новицької,** доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету
Рецензента –	**Наталії Лаговської,** кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	**Ганни Чурпіти,** доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ
	Олександра Пунди, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри права Хмельницького національного університету
	Євгенії Кобрусєвої, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара,

на засіданні «27» травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Покотинському Максиму Анатолійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Захист прав авторів комп'ютерних програм у цивільному судочинстві»** за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор **Миколаєць Вікторія Анатоліївна,** завідувач кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем захисту прав авторів комп'ютерних програм у цивільному судочинстві, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше здійснено авторську періодизацію історичного розвитку судового захисту прав авторів комп'ютерних програм на території України; визначено та систематизовано структуру об'єктивної форми вираження комп'ютерної програми як об'єкта авторського права, обґрунтовано, що поряд із вихідним (об'єктним) кодом додатковим елементом такої форми є інструкція, яка приводить у дію комп'ютер для досягнення певного результату та виражена у вихідному (об'єктному) коді; обґрунтовано пропозицію внесення змін до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень щодо відстрочення чи розстрочення оплати вартості робіт за проведення експертизи за ухвалою суду.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Покотинський М.А. Міжнародні стандарти захисту прав авторів комп'ютерних програм у цивільному судочинстві. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 78-84. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2024/3_2024/15.pdf

2. Покотинський М.А. Представник у цивільних справах про захист прав авторів комп'ютерних програм. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2024. № 69. С. 98-101. URL: https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc69/23.pdf

3. Покотинський М.А. Розвиток нормативного закріплення прав авторів комп'ютерних програм та судового захисту цих прав. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Випуск 2, 2024. С. 35-42. URL: https://nvppp.in.ua/vip/2024/2/8.pdf

4. Покотинський М.А. Права автора комп'ютерної програми як об'єкт

судового захисту у порядку цивільного судочинства. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2024. Випуск 2 (55). С. 32-36. URL: https://pjv.nuoua.od.ua/v2_2024/9.pdf

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Чурпіта Ганна Вікторівна,** професор кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Низка положень наукової новизни містить пропозиції щодо оптимізації норм цивільного процесуального законодавства України. Зокрема, дисертант пропонує внести зміни до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень – щодо відстрочення чи розстрочення оплати вартості робіт за проведення експертизи за ухвалою суду; до ЦПК України – щодо компенсації судових витрат при заміні судом неналежного відповідача; до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5, – щодо уточнення орієнтовного переліку питань для проведення експертизи у сфері інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що наукова новизна дисертаційного дослідження, відповідно до усталених вимог академічної спільноти та методології юридичної науки, має акумулювати нові наукові положення, висновки, концепції, підходи або удосконалювати вже існуючі теоретичні конструкції. Натомість пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів мають, передусім, прикладний (праксеологічний) характер і виступають формою практичної реалізації отриманих наукових результатів, а не їх змістом. Відтак, пропозиції щодо оптимізації законодавства, навіть за умови їх обґрунтованості та актуальності, не можуть розглядатися як положення наукової новизни, оскільки вони є похідними від проведеного дослідження і спрямовані на вдосконалення правозастосовної практики, а не на розвиток, власне, наукового знання.

2. У межах підрозділу 1.1. «Генеза захисту прав авторів комп'ютерних програм у порядку цивільного судочинства» дисертаційної роботи, її автор простежує еволюцію правового регулювання як інституту авторського права на комп'ютерну програму, а так і інституту цивільного судочинства України. Водночас, завершується зазначений підрозділ дисертаційної роботи висновком дисертанта щодо виокремлення двох етапів, які стосуються виключно еволюції правового регулювання інституту права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму (с. 28). Водночас, предметом даного підрозділу дисертаційної роботи є генеза еволюції правового регулювання процесуального порядку захисту прав авторів комп'ютерних програм. Відтак, вбачається, висновок за результатами підрозділу 1.1 дисертації не має обмежуватися характеристикою розвитку матеріально-правового регулювання інституту авторського права на комп'ютерні програми, а має відображати періодизацію саме еволюції процесуальних механізмів захисту прав авторів комп'ютерних

програм, включаючи трансформацію норм цивільного процесуального законодавства, розвиток судових процедур, засобів доказування та способів судового захисту у відповідній сфері.

3. Розглядаючи способи захисту авторського права на комп'ютерну програму у межах підрозділу 1.3, автор доходить висновку, що такий спосіб захисту як відновлення становища, яке існувало до порушення (п. 2 ч. 2 ст. 55 Закону «Про авторське право і суміжні права») не притаманний розглядуваній категорії справ, оскільки з моменту поширення комп'ютерної програми вона стає доступною іншим особам (с. 72). Відповідний тезис видається нам досить сумнівним, адже порушення авторського права на комп'ютерну програму може знаходити прояв не лише у вигляді порушення майнових авторських прав, зокрема шляхом розповсюдження примірників твору. Порушень можуть зазнавати й особисті немайнові права автора, наприклад, право авторства, право надавати назву твору, право обирати псевдонім тощо. І у такому випадку відновлення становища, яке існувало до порушення, може бути досить ефективним способом захисту особистих немайнових прав автора.

4. Підрозділ 2.1 дисертаційної роботи присвячений праву на пред'явлення позову у справах про захист прав авторів комп'ютерних програм та загалом охоплює окремі аспекти реалізації права на звернення до суду у відповідній категорії цивільних справ. Водночас, видається, що зміст цього підрозділу не повною мірою відповідає його предмету, оскільки поза увагою дисертанта залишилося питання форми та змісту позовної заяви у справах про захист прав авторів комп'ютерних програм, адже право на пред'явлення позову традиційно охоплює не лише передумови реалізації права на звернення до суду, а й належну процесуальну форму його здійснення, ключовим проявом якої є саме позовна заява та вимоги до її змісту. У цьому контексті аналіз вимог до форми та змісту позовної заяви, зокрема крізь призму положень цивільного процесуального законодавства та особливостей даної категорії справ, органічно мав би становити складову предмета цього підрозділу дисертаційної роботи.

5. У межах підрозділу 2.3 дисертаційної роботи автор досліджує проблемні питання доказування у справах про захист прав авторів комп'ютерних програм у порядку цивільного судочинства, приділяючи увагу окремим аспектам доказової діяльності у відповідній категорії спорів. Водночас, видається, що для більш повного розкриття заявленої проблематики доцільним було б звернути увагу на визначення кола обставин, які формують предмет доказування у відповідній категорії цивільних справ, а також окреслити коло засобів доказування, які є типовими або специфічними для справ щодо захисту авторського права на комп'ютерну програму, зокрема електронні докази, висновки експертів, технічну документацію, програмний код, цифрові сліди використання програм, електронне листування тощо.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Пунда Олександр Олегович,** професор кафедри права Хмельницького національного університету, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.1 обґрунтовується теза про те, що протягом тривалого часу спеціальні процесуальні механізми захисту авторських прав, у тому числі

щодо комп'ютерних програм, були відсутні. Такий історико-правовий висновок є обґрунтованим і логічно пов'язаний із загальною концепцією дисертації. Водночас науковий інтерес становить позиція автора щодо сучасної потреби у виокремленні спеціальних процесуальних норм саме для цієї категорії спорів. Зокрема, потребує додаткового пояснення, чи є виправданим формування окремих процесуальних правил для спорів щодо комп'ютерних програм, або ж достатнім є застосування загальних положень цивільного процесуального законодавства з урахуванням їх розвитку та тлумачення судовою практикою.

2. У підрозділі 1.2 (с. 32-33) автор пропонує розглядати об'єктом судового захисту порушене майнове або немайнове право на комп'ютерну програму, що загалом відповідає усталеним підходам у процесуальній науці. Разом з тим, на нашу думку, доцільно було б більш чітко обґрунтувати критерії відмежування цієї категорії від поняття «предмет судового захисту». Співвідношення зазначених понять має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки воно впливає на визначення меж судового розгляду, обсяг доказування, характер позовних вимог та спосіб судового захисту, особливо у спорах щодо таких складних об'єктів, як комп'ютерні програми.

3. У підрозділі 1.2 (с. 35-37) висновок автора про переважно приватноправову природу спорів щодо прав на комп'ютерні програми загалом видається переконливим, адже такі правовідносини здебільшого пов'язані із захистом майнових та особистих немайнових прав конкретних суб'єктів.

Водночас дискусійним є надто категоричне твердження про віднесення відповідних спорів виключно до цивільної або господарської юрисдикції. Доцільно було б додатково обґрунтувати цю позицію з огляду на сучасні тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності, в якій зростає значення публічно-правових елементів, адміністративних процедур, участі суб'єктів владних повноважень та спорів, що можуть мати змішану правову природу.

4. Позитивно оцінюючи авторську пропозицію щодо вдосконалення процесуального законодавства в частині відстрочення та розстрочення оплати судової експертизи у справах цієї категорії (с. 117-118), вважаємо, що вона потребує додаткової конкретизації. Зокрема, доцільно було б визначити критерії застосування такого механізму: майновий стан сторони, складність експертного дослідження, прогнозовану вартість експертизи, її значення для правильного вирішення спору, а також ризик зловживання відповідним процесуальним інструментом. Така деталізація посилила б практичну реалізовність запропонованих змін, сприяла б єдності судової практики та забезпеченню економічної доступності судового захисту.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Кобрусєва Євгенія Анатоліївна,** професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У роботі автор зазначає, що однією з особливостей комп'ютерної програми як об'єкта права є її дуалістична природа, розкриваючи відповідний підхід на с. 28-29 дисертації. Фактично йдеться про можливість розглядати комп'ютерну програму крізь призму як авторсько-правової, так і патентно-

правової охорони. Така позиція є науково цікавою, однак потребує більш виразного розмежування практичних меж застосування кожного із зазначених підходів. Зокрема, доцільно було б уточнити, у яких саме категоріях спорів дуалістична природа комп'ютерної програми має визначальне значення для обрання способу судового захисту, оскільки у судовій практиці переважно застосовується саме авторсько-правова модель охорони.

2. Позиція автора щодо доцільності віднесення прав sui generis до складу майнових прав видається логічною та заслуговує на увагу. Водночас дискусійним залишається питання самостійності таких прав як окремого правового інституту. Потребує додаткового обґрунтування, чи не призведе їх включення до системи майнових прав до звуження специфіки правового режиму неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою, а також чи не втратить у такому разі відповідний режим власне sui generis характер.

3. У підрозділі 2.3 дисертант досліджує особливості доказування у справах про захист прав авторів комп'ютерних програм у порядку цивільного судочинства, аналізує мету, етапи, предмет і тягар доказування, а також звертає увагу на специфіку доказів у спорах щодо програмного забезпечення. Позитивно оцінюючи зазначений аналіз, слід звернути увагу на потребу чіткішого розмежування процесуального статусу експерта, спеціаліста та інших осіб, які володіють спеціальними знаннями у сфері ІТ. Доцільно було б додатково показати, у яких випадках їх участь має доказове значення, а у яких виконує допоміжну, консультаційну або технічну функцію.

4. Окремо конкретизації, на наш погляд, потребують питання використання висновків експертів, рецензій на такі висновки та інших технічних матеріалів у цивільному процесі. З огляду на зростання ролі технічних доказів у сучасному судочинстві, варто було б детальніше визначити межі їх оцінки судом, критерії допустимості та належності, а також процесуальне значення участі фахівців у сфері ІТ під час дослідження комп'ютерних програм.

5. Заслуговує на підтримку звернення здобувача до практики Суду Європейського Союзу та ЄСПЛ у підрозділі 3.2 як до важливого орієнтира для розвитку національного правозастосування. Разом з тим дискусійним є питання меж використання відповідних підходів в українському цивільному судочинстві без їх прямої нормативної імплементації. У роботі доцільно було б приділити більшу увагу механізмам адаптації такої практики до національної правової системи, зокрема з урахуванням особливостей джерел права, процесуальних гарантій та повноважень суду при розгляді справ цієї категорії.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Лаговська Наталія Валеріївна,** доцент кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Дисертант приділяє значну увагу періодизації розвитку судового захисту прав авторів, зокрема виокремлюючи такі етапи: до першої половини XIV ст.; до 1864 р.; до 1917 року; до 1990 року. Разом з тим, викликає певний науковий інтерес питання, чому запропонована періодизація, яка має системний

характер і, безперечно, впливає на розуміння еволюції інструментів судового захисту прав авторів, не знайшла належного відображення у висновках до відповідного підрозділу та положеннях наукової новизни. Видається доцільним більш чітко акцентувати значення цієї періодизації як елементу, що формує теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження особливостей захисту прав авторів комп'ютерних програм.

2. У роботі обґрунтовано зазначено, що ідеї, алгоритми, логічні схеми, мови програмування та інші функціональні елементи не охороняються авторським правом як самостійні об'єкти. Водночас твердження про можливість ефективного комплексного захисту комп'ютерної програми лише за умови врахування всіх її складових потребує додаткової аргументації. На практиці саме такі «неохоронювані» елементи нерідко становлять основну комерційну цінність програмного продукту, але залишаються поза межами традиційних авторсько-правових способів захисту. У зв'язку з цим доцільно було б докладніше пояснити, якими саме правовими механізмами, крім авторського права, може забезпечуватися комплексний захист таких елементів, зокрема через договірне регулювання, режим комерційної таємниці, технічні засоби захисту, патентно-правові інструменти або інші суміжні правові конструкції.

3. У підрозділі 2.2 автор ґрунтовно висвітлює коло можливих учасників справ про захист прав авторів комп'ютерних програм, зокрема сторін, третіх осіб, організацій колективного управління, УКРНОІВІ, прокурора та інших уповноважених суб'єктів. Водночас додаткового обґрунтування потребує позиція автора щодо критеріїв розмежування їх процесуального статусу залежно від характеру спірних правовідносин і обсягу наданих законом повноважень. Зокрема, доцільно було б більш чітко визначити, у яких випадках відповідні суб'єкти можуть виступати стороною у справі, третьою особою, суб'єктом звернення до суду в інтересах інших осіб або особою, що надає висновок у справі. Таке уточнення мало б важливе практичне значення для правильної побудови процесуальної позиції та уникнення помилок при визначенні належного позивача, відповідача чи іншого учасника справи.

4. Підтримуючи пропозиції щодо вдосконалення регулювання декомпіляції комп'ютерних програм, доцільно було б додатково конкретизувати співвідношення прав автора програми та правомірних інтересів користувача у випадках забезпечення сумісності, виправлення помилок чи технічного обслуговування програмного продукту. Таке уточнення сприяло б досягненню належного балансу приватних інтересів у відповідних правовідносинах та зменшенню ризику як надмірного обмеження прав користувача, так і неправомірного втручання у сферу виключних прав автора або іншого правовласника.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор **Новицька Наталія Борисівна,** професор кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету, без зауважень.

Миколаєць Вікторія Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5(п'ять) членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Максиму Покотинському** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради _____ Наталія НОВИЦЬКА
(підпис)

М.П.

Державний податковий університет
Підпис Наталії Новицької засвідчую:
Учений секретар
«27» 05 2026 р.